

**OŠ BISTRA
Poljanica Bistranska**

**NASILJE I AGRESIVNOST
MEĐU DJECOM U ŠKOLI**

- predavanje na stručnom aktivu
razredne nastave

Nadnevak: 27.09.2001.

Učiteljica : Sandra Škrlin

SANDRA ŠKRLIN

NASILJE

Djeca u školi mogu biti kontinuirano i sustavno uz nemiravana i napadana od školskih kolega.

Uvijek su postojali i postoje pojedinci s kojima nitko ne želi sjediti, kojima se cijeli razred ruga, izaziva ili čak tjelesno napada.

Norveški profesor psihologije Dan Olweus, objašnjava uzroke zbog kojih dolazi do zlostavljanja pojedinca od strane jednog ili više učenika.

Pritom pozornost usmjerava i na žrtvu i na napadača.

Tipična žrtva je obično tjelesno slabije građe, povučena, nesigurna u sebe i osamljena, dok je **tipični nasilnik** jače tjelesne građe i agresivnog ponašanja.

Prema Danu Olweusu **uzrok** nasilnog ponašanja kod djeteta nasilnika je odsutnost emocionalne vezanosti između tog djeteta i majke u najranijim godinama života, naginjanje prema agresivnom ponašanju te upotreba tjelesnog kažnjavanja.

To su temelji na kojima se javlja agresivno ponašanje.

Nasilništvo ili viktimizaciju određujemo na općeniti način : učenik je zlostavljan ili viktimiziran kada je opetovano i trajno izložen negativnim postupcima od strane jednog ili više učenika.

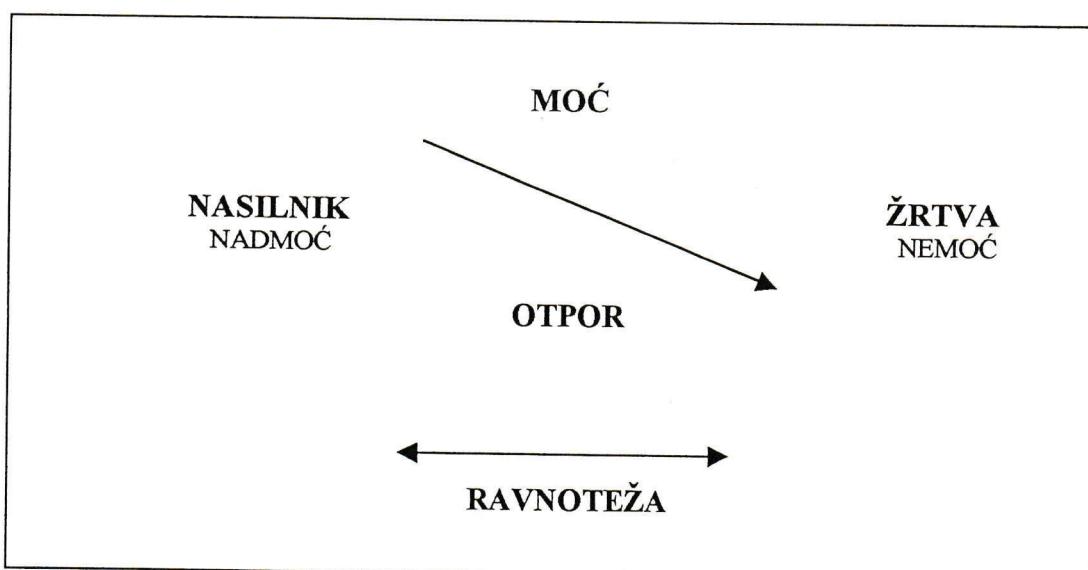
Negativan postupak je kada netko hotimično zadaje, ili nastoji zadati, ozljedu ili neugodnost drugome. Negativni postupci se mogu izvesti riječima (verbalno), primjerice prijetnjom, izrugivanjem, zadirkivanjem, grđenjem, ali i činom, primjerice udaranjem rukama i nogama, štipanjem.

Negativni postupci mogu se poduzeti i bez uporabe riječi ili tjelesnog dodira, npr. kreveljenjem, nepristojnim kretnjama, namjernim isključivanjem nekoga iz skupine.

Nasilništvo može činiti pojedinac nasilnik ili skupina.

Meta nasilja također može biti pojedinac-žrtva ili skupina .U školi meta je obično pojedinac učenik.

Da bi se koristio pojam "nasilništvo" mora postojati nerazmjer snaga : učenik ili učenica izložen negativnim postupcima s teškoćom se brani i donekle je bespomoćan u odnosu prema učeniku koji ga zlostavlja. U slučaju kad su dva učenika približno jednake snage prepisu ili tuku pojam "nasilništvo " se ne rabi.

Razlikujemo **izravno nasilništvo**, koje čini stvarni napad na žrtvu i **neizravno nasilništvo** u obliku društvene izolacije i namjernog isključivanja iz skupine.
Pojmovi nasilništvo, viktimizacija i problem nasilnik-žrtava koriste se u približno istom značenju.

NEKI PODACI O NOVIJIM ISTRAŽIVANJIMA

Dan Olweus proveo je opsežno istraživanje :

"**Upitnik NASILNIK / ŽRTVA**" kojim je obuhvatio osnovne i srednje škole u Norveškoj.
Navodim neke zaključke tog istraživanja :

- mlađi i slabiji učenici žale se na najveću izloženost nasilju
- nasilništvu u značajnijem dijelu provode stariji učenici
- više od 60% zlostavljenih djevojčica prijavilo je nasilje uglavnom od dječaka
- dječaci su češće bili žrtvama, a ostalo počiniteljima nasilništva, nasuprot tome djevojčice često koriste suptilnije i neizravnije načine zlostavljanja, kao što su klevetanje, širenje glasina i manipulacije prijateljskim odnosima (npr. otimanje "najboljih prijateljica" ...)
- roditelji zlostavljenih učenika – žrtava; kao i onih koji zlostavljaju druge—nasilnika razmjerno su nesvesni problema i o njima razgovaraju sa svojom djecom tek u ograničenoj mjeri
- škola je bez svake sumnje mjesto na kojem se događa najviše nasilništva među djecom.
- što veći broj nastavnika provodi nadzor tijekom razdoblja odmora, to je niža razina problema nasilnih/žrtava u školi
- nasilnikom ili žrtvom može se biti dugi vremena, često i nekoliko godina
- u rezultatima istraživanja nije bilo ničeg što bi upućivalo na to da je ponašanje nasilnika posljedica loših ocjena ili neuspjeha u školi,(inače, pokazuje se da nasilnici kao i žrtve dobivaju ocjene nešto niže od prosjeka).
- razlike u vanjštini (pretilost ,crvena kosa, naočale,..) manje su važan uzrok javljanja problema nasilnih/žrtva.

KAKVA JE TIPIČNA ŽRTVA

Tipične su žrtve plašljivije i nesigurnije nego učenici općenito. Često su oprezne, osjetljive i tihe.

Kad ih napadaju ostali učenici, obično reagiraju plakanjem i odstupanjem. Uz to pate od pomanjkanja samopoštovanja i imaju nagativan stav o sebi i svom položaju , osjećaju se glupima, posramljenima i neprivlačnim.

Žrtve su u školi osamljene i napuštene ,nemaju ni jednog dobrog prijatelja u razredu. Osim toga to se djeca često negativno odnose prema nasilništvu i korištenju nasilnih sredstava. Ako je riječ o dječacima ,u pravilu su tjelesno slabiji od dječaka općenito. To je pasivna ili podložna žrtva.

Postoji i drugi tip žrtava-provokativne žrtve.

Takvi učenici imaju teškoće s koncentracijom, te se ponašaju tako da mogu izazvati razdraženost i napetost oko sebe. Neki su među njima i hiperaktivni.

Ponašanja karakteristična za poremećaj pažnje, hiperaktivnost i impulsivnost (prema DSM-I V) su:

NEPAŽNJA

- često imaju teškoća s održavanjem pažnje pri obavljanju zadaća ili u igri
- često se čini da ne slušaju i kad im se izravno obraća
- često ne prate upute i ne dovršavaju školski uradak, kućne poslove ili dužnosti na radnom mjestu (NE zbog prkosa ili nerazumijevanja uputa)
- često imaju poteškoća s organiziranjem zadataka i aktivnosti
- ne posvećuju pažnju detaljima ili rade pogreške zbog nemara u školskom uratku, poslu ili u drugim aktivnostima
- često izbjegavaju, ne vole ili odbijaju zadatke koji zahtijevaju trajniji mentalni napor (npr. školski ili domaći uradak)
- često gube stvari potrebne za ispunjavanje zadaća ili aktivnosti (npr. igračke, školski pribor, olovke, knjige, alat)
- često ih ometaju vanjski podražaji
- često zaboravljaju dnevne aktivnosti
- zahtijevaju stalnu pomoć u obavljanju školskih i domaćih zadataka

HIPERAKTIVNOST

- često tresu rukama ili nogama ili se vrpolje na stolici
- ustaju sa stolice u razredu ili negdje drugdje gdje se očekuje da ostanu na mjestu
- često pretjerano trče ili se penju u situacijama u kojima je to neprikladno
- često imaju teškoća ako se treba mirno i tiho igrati ili obavljati slobodne aktivnosti
- često su u pogonu ili kao da ih pokreće motor
- često pretjerano pričaju

IMPULZIVNOST

- teškoća s odgađanjem odgovora -često "istrčavaju" s odgovorima prije nego je dovršeno pitanje
- nestrljivost - npr. često imaju poteškoća s čekanjem reda
- često prekidaju ili ometaju druge
- bavljenje potencijalno opasnim aktivnostima bez razmišljanja o mogućim posljedicama
- česta ponašanja : ne slušaju zapovijest, započinju razgovor u neprikladno vrijeme, pretjerano prekidaju druge...

KAKAV JE TIPIČNI NASILNIK

Osobina koja razdvaja tipičnog nasilnika je njegova agresivnost prema vršnjacima, no oni su često agresivni prema odraslima-nastavnicima i roditeljima. Nasilnici imaju pozitivnije stajalište prema nasilju i korištenju nasilnih sredstava, imaju strašnu potrebu da vladaju drugima, nagli su i bez sučuti prema žrtvi.

Nasilnici nerijetko imaju visoko mišljenje o sebi.

Ako su dječaci, u pravilu su tjelesno jači od ostalih dječaka, a osobito žrtava.

Pasivni nasilnici, pratioci ili sljedbenici sudjeluju u nasilništvu, no obično ne poduzimaju inicijativu.

KOJI UVIJETI ODGOJA POGODUJU STVARANJU NASILNE DJECE

1. Temeljni emocionalni odnos roditelja, obično majke, prema djetetu u njegovoj najranijoj dobi.
2. Stupanj popustljivosti glavnog skrbnika prema djetetu i toleriranja nasilničkog ponašanja (premalo ljubavi i pažnje, a previše «slobode» u djetinjstvu)
3. Važno je postaviti oštре granice i odrediti određena pravila u ponašanju djeteta, no to se ne smije učiniti tjelesnim kažnjavanjem (sila rađa silu).
4. Čud djeteta

Ljubav i pažnja osoba koje podižu dijete , strogo određene granice ponašanja koji je dopušteno i onoga koji to nije te izbjegavanje tjelesnog kažnjavanja u odgoju djeteta stvaraju uravnoteženo i samostalno dijete.

ŠTO MOŽEMO UČINITI DA BISMO SPRIJEČILI NASILJE ?

Intervencijski program

OPĆI PREDUVJETI

Osvještenost i obvezanost

-bolje poznavanje problema i odgovarajućih protumjera najvažnije je za postizanje dobrih rezultata

CILJ

Smanjiti koliko god je moguće-idealno bi bilo uloviti u cijelosti-postojeće probleme nasilnih/žrtava u školskom okruženju i izvan njega te spriječiti pojavu drugih problema.

MJERE NA RAZINI ŠKOLE

- Priručnik s upitnicima
- Školski sastanak u svezi s problemima nasilnih/žrtava
- Bolji nazor tijekom odmora i stanke za užinu
- Više privlačnih dječjih igrališta
- Telefonski kontakti (SOS telefon)
- Sastanci nastavnici-roditelji
- Nastavnička grupa koja radi na razvijanju društvenog okruženja u školi
- Roditeljski kružoci

MJERE NA RAZINI RAZREDA

• RAZREDNI PROPISI PROTIV NASILNIŠTVA

1. Ne prihvaćamo nasilništvo u našoj školi i razredu i pobrinut ćemo se da ono prestane
2. Nećemo zlostavljati druge učenike
3. Pokušat ćemo pomoći zlostavljanim učenicima
4. Pokušat ćemo uključiti i one učenike koje se obično zlostavlja
 - Redovni razredni sastanci
 - Igranje uloga, literatura
 - Suradničko učenje (kooperativno učenje)
 - Zajedničko pozitivne razredne djelatnosti
 - Razredni sastanak nastavnik-roditelj-učenici

MJERE NA INDIVIDUALNOJ RAZINI

- Ozbiljni razgovori sa nasilnicima i sa žrtvama
- Ozbiljni razgovori s roditeljima dotične djece
- Korištenje mašte roditelja i nastavnika
- Pomoći «neutralnih» učenika
- Raspravljačke grupe roditelja nasilnika i žrtvi
- Promjena razreda ili škole